

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

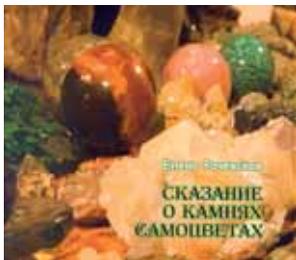
● NO.6 (3174) ●

● ЧАЦВЕР, 18 ЛЮТАГА, 2010

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

“Стары
знаёмы”
Стар. 3

Муза
і камяні-
самацветы
Стар. 3

Цікавыя адмеціны часу
Калекцыянер з Баранавіч Ніна
Волкава мае ў зборах тысячы
паштовак і больш за дзве сотні
аўтографу вядомых людзей
з розных краін Стар. 4

АСОБА

Залатая сярэдзіна Івана Хруцкага

Двухсотыя ўгодкі знакамітага земляка — юбілейная дата ў міжнародным календары ЮНЕСКА

Іван Ждановіч

Яго душа і розум адчувалі са-
мыя розныя культурныя ўплы-
вы. “Паляк па нацыянальнасці,
беларус па месцы нараджэння,
канчаткова сфарміраваўся як мас-
так у плыні рускай акадэмічнай
школы...” — чытаем пра Івана
Фаміча ў адной з біяграфій. І пры
ўсім тым — аніякіх затрымак, як
сказалі б цяпер, на старце жыцця:

ужо ў 1838-м дзве работы Івана
Хруцкага адзначаны малым зала-
тым медалём Акадэміі мастацтваў
у Санкт-Пецярбургу. А праз год
за нацюрморт “Кветкі і садавіна”
наш зямляк “узведзены ў званне
акадэміка як мастак, што набыў
вядомасць сваімі папярэднімі ра-
ботамі”. Гонар жа быць месцам
нараджэння “аднаго з лепшых
рускіх жывапісцаў неадушаўлёнай
прыроды, які таксама з поспехам

займаўся партрэтным жывапі-
сам”, выпаў мястэчку Ула тагачас-
нага Лепельскага уезда Віцебскай
губерні (цяпер гэта Полацкі раён).
Талентам такога маштабу ўво-
гуле цеснавата ў любых рамках
і вызначэннях. А спецыялісты
лёгка знойдуць у яго светлых, со-
нечных, радасных нацюрмортах,
партрэтах і ўплывы еўрапейскіх
школ жывапісу. Дарэчы, мастац-
твазнаўца з Віцебска Людміла Ва-

кар ужо рабіла цікавыя паведам-
ленні наконт таго, што ў творчасці
Івана Хруцкага арганічна ўжыліся
такія адметныя мастацкія стылі,
як славянскі барочны сарматызм
і аўстра-нямецкі бідэрмеер. Зрэш-
ты, пакінем пра тэорыю: шырокая
публіка убачыла, прыняла, ацані-
ла жыццярадасныя творы маста-
ка і без глыбокіх абагульненняў.
Прыгожа, зразумела — і ўвесь тут
сказ. → Стар. 2

На юбілейным вернісажы Івана Хруцкага ў Нацыянальным мастацкім музеі было шматлюдна

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Будзем разам, землякі!

Лісты ў рэдакцыю — тая зваротная сувязь, якая звязвае штотыднёвік “Голас Радзімы” і чытачоў. Калі ў кагосьці ўзнікае жаданне звярнуцца, напісаць у газету, значыць, усталяваліся даверлівыя адносіны, як у блізкіх і сяброў. У лістах, што мы атрымоўваем, цікава адчуць змястоўнае жыццё нашых суайчыннікаў, якое яны ладзяць у розных кутках свету. Але іх паранейшаму вабіць радзіма, і яны не хаваюць сваіх пачуццяў. Як гэта робіць Святлана Мярзлова са Львова.

Прывітанне з Львова! У мяне ёсць добрая нагода расказаць пра нас, беларусаў Заходняй Украіны: нядаўна суполка наша адсвяткавала 10-я ўгодкі.

Цяпер на тэрыторыі Львоўскай вобласці жыве досыць многа, больш за 10 тысяч нашых

суайчыннікаў, яны ў асноўным людзі паважаныя, прызнаныя ў грамадстве. Падлічана: больш за 80 працэнтаў беларусаў Львоўшчыны маюць вышэйшую адукацыю. Актывам суполкі можна ганарыцца: поруч са мной працуюць і акадэмік, і член-

карэспандэнт Акадэміі навук, а таксама 16 кандыдатаў навук. Стараста беларускай суполкі, створанай у Львоўскай вобласці, — генерал-маёр у адстаўцы Сяргей Уладзіміравіч Кулікоў, чалавек усімі паважаны, дзелавы, ініцыятывыны. А ў спісах

актыву яшчэ 68 афіцэраў, ёсць настаўнікі, урачы, інжынеры, юрысты, артысты, журналісты... У кіраўніцтва суполкі ўваходзіць і Архіепіскап Львоўскі і Галіцкі Аўгусцін — ён родам з вёскі Глушкавічы Лельчыцкага раёна. → Стар. 2

ВЕСТКІ

Там, дзе зліваюцца рэкі

Кацярына Нячаева

Беларусь, Расія і Латвія
вызначылі пункты
перасячэння межаў трох
дзяржаў

Непасрэдны пункт перасячэння межаў трох дзяржаў знаходзіцца ў месцы, дзе сыходзяцца дзве ракі — Няверыца і Сіноха (Зілупе). Таму кожная з краін устанавіць сімвалічныя знакі на сваёй тэрыторыі.

“З падпісаннем гэтага пагаднення завершана дэмаркацыя беларуска-латвійскага ўчастка і з’явілася магчымасць правесці ўдакладненні беларуска-расійскай мяжы”, — пракаменціраваў падпісаны ў Мінску дакумент старшыня Дзяржапрагранкамітэта Беларусі Ігар Рачкоўскі.

У сваю чаргу расійскі пасол Аляксей Обухаў адзначыў, што падпісанне пагаднення няхай і тэхнічна сціплы, але важны крок. Цяпер можна прадоўжыць працэс картаграфавання беларуска-расійскай мяжы і больш дакладна вызначыць яе геаграфічныя каардынаты, а таксама падступіцца да дэмаркацыі расійска-латвійскай мяжы.

Стагоддзе і больш

Алена Прус

Сярод доўгажыхароў на Беларусі — чатыры жанчыны старэйшыя за 115 гадоў

Тытул найстарэйшай жыхаркі краіны належыць Ганне Паўлаўне Рагель з Маладзечна (дата яе нараджэння — 4 ліпені 1889 года). У 1893 годзе нарадзілася Адэля Іванаўна Баркоўская, якая пражывае ў Талачынскім раёне Віцебскай вобласці. Свой 115-гадовы юбілей адзначылі ў мінулым годзе жыхарка Стаўбцоўскага раёна Мінскай вобласці Марыя Міхайлаўна Шыкуць і Клаўдзія Аляксеўна Якімовіч з Мінска.

Па дадзеных Міністэрства працы і сацыяльнай абароны насельніцтва на 1 студзеня 2010 года, стогадоваю мяжу перасягнулі 577 жыхароў Беларусі. Сярод рэгіёнаў краіны безумоўнае лідарства па колькасці доўгажыхароў традыцыйна ўтрымлівае Гродзенская вобласць: тут налічваецца 147 чалавек ва ўзросце больш за 100 гадоў.

АСОБА

Залатая сярэдзіна Івана Хруцкага

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Як мне падаецца, удалося чуйнай душы Івана Фаміча знайсці, акрэсліць рысамі і фарбамі гэткую залатую сярэдзіну. Паміж небам і зямлёй, паміж Захадам і Усходам... Ён і наднацыянальны і, я б сказаў, надсацыяльны — бо зразумелы і ў царскіх пакоях, і ў вясковых хатах. Творы Хруцкага мелі вялікі поспех, спарадзілі хвалі перайманняў. Так, ён свядома працаваў “на рынак”, арыентаваўся на густы самай шырокай публікі — але ж рабіў гэта эфектна, майстарскі. І ёсць мудрая логіка жайцця ў тым, што ў юбілейны год “імя беларускага мастака Івана Хруцкага вяртаецца ў культурную прастору Еўро-

пы” — так сказаў на нядаўняй урачыстасці, прысвечанай 200-годдзю з дня нараджэння жывапісца, міністр культуры Беларусі Павел Латушка. Такое вяртанне стала магчымым, бо ЮНЕСКА аб’явіла 2010 год годам Івана Хруцкага — імя нашага земляка ўнесена ў Спіс памятных дат ЮНЕСКА.

Беларусь, вядома ж, годна святкуе гэты юбілей. У прыватнасці, 24 арыгінальныя творы Івана Фаміча прадстаўлены на выставе ў Нацыянальным мастацкім музеі. Там жа праходзіць выстава жывапісу таленавітай праўнучкі мастака, нястомнай збіральніцы яго творчай спадчыны Ядзвігі Мацяўскай. Можна

Гэтым зусім юным мастакам ёсць у каго павучыцца майстэрству

пабачыць і прысвечаныя Івану Хруцкаму творы медальернага мастацтва, зробленыя Алесем Шацілам. Прайшла таксама прэзентацыя памятнага канверта з маркай і сярэбранай манеты, выпушчанай Нацбанкам Беларусі спецыяльна да 200-х угодкаў мастака.

У міністэрстве культуры паведамілі, што і на радзіме майстра, у Полацку, які сёлета абраны культурнай сталіцай Беларусі, пройдуць выставы яго работ, а таксама канферэнцыі, пленэры, конкурсы маладых мастакоў. На Полаччыне плануець устанавіць бюст знакамітага земляка.

І яшчэ адзін юбілейны штрых, які надае падзеі міжнароднае гучанне: карціны Івана Хруцкага сёлета будуць выстаўлены ў Луўры, а таксама ў штаб-кватэры ЮНЕСКА. Прычым, як свяджваюць знаўцы, у знакамітым Луўры гэта будзе наогул першая беларуская выстава.

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Будзем разам, землякі!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

На ўрачысты сход, які праходзіў у Доме Арганнай і Камернай Музыкі горада Львова, сабралася больш за 200 актывістаў нашай суполкі і гасцей. Ад імя пасольства Беларусі ва Украіне нас вітаў саветнік па консульскіх пытаннях Юрый Слук, ад абласной адміністрацыі — прадстаўнік дзяржкамтэта Украіны па справах ветэранаў Алег Сасенка. Былі прадстаўнікі і ад іншых нацыянальных суполак, арганізацый.

Сама я ў Львове ўжо больш за 20 гадоў. На этнічнай радзіме бываю часта, бо на Гомельшчыне, у Хойніках, жыве мама, Любоў Іосіфаўна Чарняк. І я там нарадзілася, закончыла школу. Вучылася ў Магілёўскім тэхналагічным інстытуце, працавала інжынерам-тэхнолагам у Мінску, потым выйшла замуж за афіцэра. За ім паехала, яшчэ да распаду СССР, спачатку у Чэхію, а потым ва Украіну. Удалечыні ад радзімы так хочацца часам пачуць родныя песні, сустрэцца з землякамі — таму і збіраемся мы разам. Дарэчы, ёсць у Львове і Ганаровае Консульства Беларусі, яго ўзначальвае Ігар Драцяк.

З 2004 года ў Львове працуе Беларуска-адукацыйна-культурны цэнтр. Важная яго частка — беларуская няздзельная школа, дзе ўсе, хто жадае, могуць вывучаць беларускую мову і літаратуру, гісторыю Беларусі, культуру нашага народа. У Цэнтры ёсць секцыя мастацкага выхавання, створаны хор беларускай песні “Белая Русь” і маладзёжны хор “Купалінка”, дае прадстаўленні камерны тэатр “Яшчэ не вечар”. Між іншым, нашы артысты выступаюць

з канцэртамі не толькі ва Украіне: былі на фестывалях у Кобрыне, Ганцавічах і іншых гарадах Беларусі. І нашы дзеці маюць магчымасць ездзіць на адпачынак у Беларусь. Кантакты з Радзімай пашырыліся, калі кіраўніцтва суполкі падпісала дамовы аб супрацоўніцтве з адміністрацыямі беларускіх гарадоў Ліды, Дзяржынска.

З цеплынёй згадваю, як летась

У гасцях на Палессі — у Люсінінскім музеі Якуба Коласа

наша дэлегацыя гасцявала ў Ганцавічах — там святкавалі Дзень Незалежнасці. Нам былі вельмі рады, мы адчувалі зычлівасць, увагу землякоў. Раённы горад, як і ўся Беларусь, пакінулі добрае ўражанне: вакол чысціня, парад, людзі з аптымізмам глядзяць у заўтрашні дзень. Летась і ўладка Аўгустын пабываў у чарговы раз на радзіме, удзельнічаў у набажэнстве на трэці дзень Сёмухі.

Беларуская суполка у Львове — вельмі актыўная! Праводзім розныя святы, ушаноўваем нашых ветэранаў, найперш на Дзень

перамогі, Дзень незалежнасці Беларусі. Калі гэта дзяржаўныя святы, то праходзяць яны афіцыйна, з выкананнем гімнаў Украіны і Беларусі, запрашаюцца прадстаўнікі мясцовай улады. Пра жыццё ў Беларусі, справы суполкі інфармуе наша газета “Весткі з Беларусі”, якая выдаецца за сродкі спонсараў, мясцовага бюджэту і распаўсюджваецца бясплатна.

таў паміж нашымі народамі. У тым ліку і гандлёва-эканамічных. У прыватнасці, цяпер рыхтуецца падпісаць дамову аб супрацоўніцтве паміж беларускай суполкай Львоўскай вобласці і Мазырскім райвыканкам. Маем намер умацоўваць сувязі Украіны з нашай этнічнай радзімай у галіне эканомікі, культуры, адукацыі, турызму. Дарэчы, пры беларускай суполцы Львоўскай вобласці створаны Цэнтр па культуры і турызме, які я цяпер узначальваю. Вельмі жадаем, каб як мага больш землякоў з усіх мясцін Беларусі, ды і з замежжа прыязджалі да нас у Львоў, у госці. Прыязджайце, далучыцеся да адметнай культуры Заходняй Украіны, паглядзіце выдатныя помнікі архітэктуры і мастацтва, замкі Львоўшчыны, пабывайце ў нашых незабыўных Карпатах. А мы па-зямляцку дапаможам арганізаваць экскурсію па Львове: у найлепшых ракурсах убачыце наш прыгожы горад. У нашай суполцы, між іншым, папулярны такі верш: “Няхай гады мінаюць шпарка,/ Ды на вякі і назаўжды/ У хаце будзе хлеб і чарка/ І разам будуць землякі!” Упэўнена: такія сустрэчы будуць усім на карысць. І дзеля гэтага мы гатовы да шырокага супрацоўніцтва як з беларускай дыяспарай за мяжой, так і з грамадскімі арганізацыямі, турфірмамі, дзяржаўнымі структурамі Беларусі. Адрас нашай электроннай пошты такі: kostyamerzlov@rambler.ru Пішыце, прыязджайце!

Дарэчы, на кінастудыі “Беларусь-фільм” створаны чатыры кінафільмы аб працы і адметных асобах нашай суполкі. Мы сябруем з супрацоўнікамі мінскага Музея Якуба Коласа і членамі сям’і гэтага вялікага паэта, з Віцебскім тэатрам імя Якуба Коласа. Летась ладзілі вялікае фальклорнае свята “Гістарычная спадчына майго народа”.

Жывучы поруч з украінцамі, мы, беларусы, адчуваем: яны адносяцца да нас па-брацку. І мы гатовы паспрыяць дружбе, умацаванню рознабаковых кантак-

Чыстыя скарбы

Пётр Арэшка

Хутка па ўсіх мінскіх водаправодах будзе цячы толькі артэзіянская вада

Гэта навіна прыйшла з Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі. А сутнасць яе ў тым, што ў Мінску піць артэзіянскую ваду хутка можна будзе з любога водаправоднага крана. Пэўна, такім “стандартам жыцця” не могуць пахваліцца дагэтуль жыхары іншых еўрапейскіх сталіц. Бо там ваду для піцця і гатавання ежы ў асноўным даводзіцца купляць у магазінах. У нас жа і сёння ў кватэрах шэрагу сталічных раёнаў (спецыялісты ўдакладняюць: у 65 працэнтаў спажываюць) вада з кранаў — смачная, жывая. А паводле праекта дзяржаўнай праграмы “Чыстая вада” на 2011–2015 гады такой яна будзе ва ўсім горадзе. Эколагі лічаць, што менавіта па якасці водаправоднай вады можна вызначыць якасць чалавечага жыцця.

Беларусі ўвогуле пашанцавала з воднымі рэсурсамі, бо тут на кожнага прэснай вады — без малага па шэсць тысяч кубаметраў. Гэта адзін з найлепшых паказчыкаў у Еўропе. Прычым большасць жыхароў краіны ўжо атрымлівае ваду менавіта з чыстых падземных крыніц. Усяго ж па краіне адкрыта 264 радовішчы артэзіянскай вады, выкарыстоўваецца крыху больш паловы.

У 1874 годзе ў Мінску пачаў працаваць водаправод з артэзіянскай вадай. Буйны падземны водазабор “Навінкі” дзейнічае з 1932 года. Вада з яго лічыцца лепшай не толькі ў Мінску, але і ва ўсёй Еўропе па сваім складзе і смакавых якасцях.

Святлана Мярзлова, намеснік старшыні Львоўскай беларускай суполкі па культуры і турызме

ПОМНІЦА...

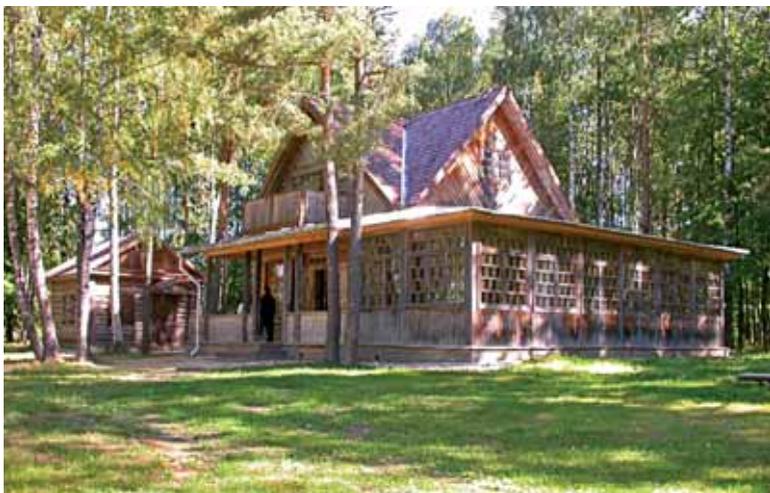
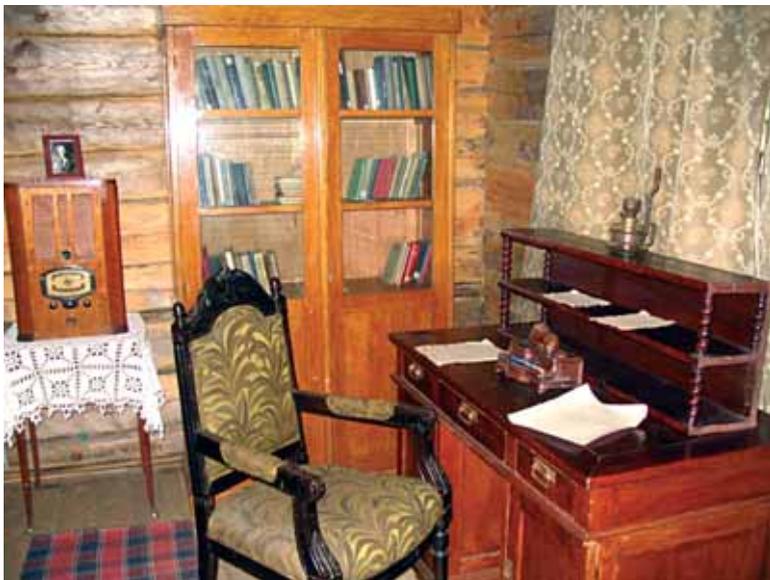
“Стары знаёмы”

Час ад часу памяць вяртае мяне ў далёкія 30-я гады, на ўскараіны мястэчка Копысь, дзе стаялі тады дзве цэрквачкі і, трохі наводдаль пры Дняпры, пачатковая школа. Неяк летам мясцовыя хлапчкі сабраліся каля нашай хаты. Верхаводзіў Грышка Заліўка. Ён быў крыху старэйшы, скончыў ужо чатыры класы, да таго ж вышэйшы і мацнейшы за іншых, малечу першага і другога класаў. Грышка і прапанаваў збегаць на другі канец Копысі, у вёску Ляўкі, якая прытулілася да мястэчка асобнымі сваімі хаткамі. На пытанне “навошта?” Грышка зняважліва глянуў на мяне: дык там жа, на дачы, жыве ведаеш хто?.. Янка Купала!

Я быў ашаломлены. Той самы Янка Купала, партрэт якога вісіць у нашым класе? Ды ўсе мае ровеснікі ведалі, што Купала — знакаміты пісьменнік. А што жыве ён у нас пад бокам — тое было поўнай нечаканасцю.

Выправіліся мы ў дарогу невялікай чародкай па беразе Дняпра. Як прайшлі край мястэчка, справа пачаўся абрывісты бераг. Чуць далей сярод кустоў ўздымалася лесвіца, пэўна, нядаўна зробленая: дошчачкі свежыя, габляваныя. Вырашылі падняцца па ёй, прыйшлі на веранду старога дома. Вось і дзверы... Грышка тузануў: зачынена. І раптам — шчоўк, нехта іх прыадчыняе знутры. Усю малечу як ветрам здула, а ў мяне ногі са страху самлелі. А з-за дзвярэй ужо ішоў чалавек з вусікамі, са знаёмым тварам. Ну быццам з партрэта сышоў, што ў нашым класе...

Ён дакрануўся да майго пляча: “Хлопчык, ты чый? Быццам не мясцовы...” Спачатку язык мой як адзервянеў, а потым я назваў сваё імя. Янка Купала рассмяяўся:

Згадкі пра Янку Купалу ў мемарыяльным запаведніку Ляўкі

супалі ж маё імя і тое, што было на стужцы дзіцячай бесказыркі — “Марат”. Потым з-за дзвярэй паказалася жанчына, выглянуў дзіцячы тварык. І тут, ні слова не кажучы, я скаціўся ўніз да ракі.

Дома я расказаў маці пра тое здарэнне, ды трохі і забыў пра яго. А неяк у кастрычніку мама, неяк дзіўна ўсміхнуўшыся, сказала, каб я ў дзве гадзіны дня прыйшоў да таты ў ВКШ — Вышэйшую калгасную школу. Яна была тады ў цэнтры Копысі, тата быў яе дырэктарам, а мама загадвала бібліятэкай. Пасля школы пабег туды. У актавай зале было поўна людзей, мы з татам селі на першы рад. Глянуў я на сцэну і ахнуў! Там за невялікім сталом — мама і Янка Купала. Прычым не дырэктар, а яна адкрывала сустрэчу народнага паэта з чытачамі.

Янка Купала гаварыў мо з гадзіну, перамешваючы словы рускія і беларускія. Але, помніцца, на пытанні стараўся адказаць пераважна па-беларуску. Калі сустрэча закончылася, Іван Дамінікавіч з мамай сышоў у залу. Тата ўстаў, узяў мяне на рукі, і мы падышлі да пісьменніка, павіталіся з ім. Янка Купала паціснуў тату руку, а затым дакрануўся да майго пляча: “А-а, стары знаёмы!” — і рассмяяўся.

Шмат гадоў прайшло. Неяк, едучы на машыне ў Оршу, завітаў у Копысь. Няма там ужо ні былой ВКШ, ні высокай пажарнай вышкі, ні ўтульнай драўлянай школы, дзе я вучыўся — не ацалелі ў вайну. І падумалася: а было б добра на гэтым месцы паставіць мемарыяльны знак. Які б нагадваў, што тут сустракаўся з чытачамі Янка Купала. Музей, прысвечаны класіку, у вёсцы Ляўкі, як вядома, ёсць. То хай бы для нашчадкаў была памятка і пра тое, што бываў ён і ў Копысі.

Марат Зарэнін, прафесар г. Гомель

РАДАВОД

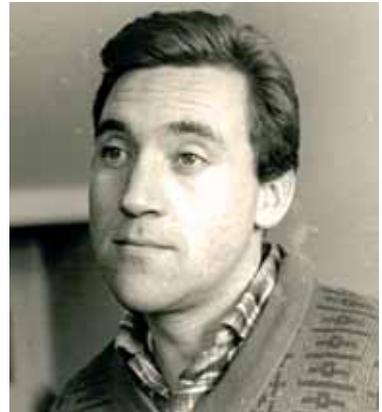
Карані Таленту

Віктар Корбут

На Брэстчыне знайшліся продкі Уладзіміра Высоцкага?

Тенеалагічнае дрэва выдатнага расійскага барда і акцёра “пасады” на беларускую глебу краянавец з вёскі Сялец Бярозаўскага раёна Мікалай Пейган. Ён выкладае гісторыю ў мясцовай школе. Заняўшыся вывучэннем мінуўшчыны малой радзімы, даследчык знайшоў землякоў, якія па нітцы радаводу прывялі да асобы Уладзіміра Высоцкага.

Спадар Пейган высветліў, што ў другой палове XIX стагоддзя ў Сяльцы жыў мешчанін Шлёма Гершавіч. У той час цяперашняя вёска была мястэчкам, а незвычайнае імя мясцовага жыхара тлумачыцца яго яўрэйскім паходжаннем. Пазней Шлёма пераехаў у Брэст, і ў 1889 годзе ў яго нарадзіўся сын Вольф.

Ул. Высоцкі ў Ружанах. 1965 г.

У дакументах Вольф фігуруе пад прозвішчам Высоцкі. А вось як пісаўся ў пашпарце яго бацька — дакладна невядома. І спадар Пейган мяркуе, што прозвішча Высоцкі было атрымана ад мястэчка Высокае, якое размешчана недалёка ад Брэста і з якім быў звязаны нейкі эпизод у лёсе продкаў будучай зоркі савецкай культуры.

Шлёма Гершавіч і праўда мог атрымаць прозвішча Высоцкі ў Высокім: па прафесіі быў шкловыдзімалшчыкам, а ў названым мястэчку акурат дзейнічала гута.

Між тым, Вольф Высоцкі скончыў Люблінскае камерцыйнае вучылішча ў суседняй Польшчы. З 1911 года пасяліўся на Украіне: прадоўжыў вучобу на камерцыйным факультэце Адэскага інстытута (разам з вядомым пісьменнікам Ісакам Бабелем), потым на юрфаку Кіеўскага ўніверсітэта.

У пачатку 20-х гадоў мінулага стагоддзя, у эпоху нэпу, Высоцкі адкрыў майстэрню па вырабе тэатральнага грыву, а затым — адвакацкую кантору. Там жа, у Кіеве, у прадпрымальнага ўраджэнца Брэста нарадзіўся сын Сямён. Сямён адслужыў у Чырвонай Арміі, атрымаў чын палкоўніка і ажаніўся з перакладчыцай з нямецкай мовы Нінай Максімаўнай Сярогінай.

— У Сямёна Вольфавіча і Ніны Максімаўны 25 студзеня 1938 года нарадзіўся сын, праўнік Шлёмы з Сяльца, — Уладзімір, які праславіў род Высоцкіх і наш Сялец, — урэнце прыйшоў да высновы Мікалай Пейган.

Цяпер слова за прафесійнымі гісторыкамі з Расіі і Украіны. Што яны скажуць на адкрыцці беларускага краянаўца?

Муза і камяні-самацветы

Выпускніца Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Алена Рачэўская прысвяціла свой паэтычны зборнік 75-м угодкам роднага геаграфічнага факультэта

Іда Ганчаровіч

Цікавая перадгісторыя ў кнігі “Сказанне пра камяні-самацветы”. На прэзентацыі пад час традыцыйнай факультэцкай выставы “Каменная казка” аўтарка прызналася: “Інтарэс да мінералаў у мяне з дзяцінства. Яркія, бліскучыя каменчыкі выклікалі і захапленне, і трапятанне ў душы... Пераліванне святла ў крышталі і сёння заварожвае. Раней жа, гледзячы на жоўты кавалак бурштыну, я лёгка ўяўляла, што ён жывы, дапамагае тварыць чуды”. Тое дзіцячае захапленне паўплывала і на выбар прафесіі: Алена закончыла геафак. А кнігу тварылі разам з ёй, як пажартавала аўтарка, любоў да геаграфіі-геалогіі ды паэтычная муза. Зборнік выйшаў якраз да 75-х угодкаў факультэта — гэтай даце

А. Рачэўская і прысвяціла сваё “паэтычна-мінералагічнае” “Сказанне...”.

Яна, вядома ж, у захапленні ад рубінаў, аметыстаў, караляў, сафіраў, нефрытаў і іншых камянёў-самацветаў. Кніга па стылістыцы бліжэй да казкі, чым да навуковай працы. Грунтуючыся на легендах, аўтарка вершамі расказвае пра 12 камянёў-самацветаў. Гэта ж не проста ўпрыгажэнні: ім прыпісваюць лекавыя і містычныя ўласцівасці. Старажытныя рымляне, напрыклад, найвышэйшай цанілі алмазы і сафіры — лічылася, гаспадару яны прыносяць удачу, ахоўваюць ад хваробаў і ран. А егіпцяне баранілі сябе ад кепскіх сноў і ліхіх духаў упрыгажэннямі з бірузы і ізмурдаў. Ця-

рыцца Клеапатра, кажучы, любіла жэмчуг, верачы, што ён спрыяе даўгалеццю і прыгажосці... Шмат і іншых згадак пра камяні рассыпана па кнізе. І хоць мода на той ці іншы камень можа праходзіць, але людзі вераць у іх моц,

Рукатворныя рэчы з чудаўнага прыроднага матэрыялу

спадзяюцца на містычна-мінералагічную дапамогу ў жыцці. Пра тое, якія ўласцівасці ў розных камянёў, дзе іх здабываюць, як апрацоўваюць таксама расказваецца ў кнізе. Чытаеш — і быццам судакранаешся з таямнічым светам, які прыгожы, добры і... жывы. Удаля дапаўняюць гэтыя паэтычныя вобразы і чудаўныя акварэлі мастака Дзмітрыя Шапалава.

Дарэчы, а вы ведаеце, якія самацветы спрыяльныя ў новым 2010 годзе, які па кітайскім календары наступіў 14 лютага і лічыцца годам Белага Тыгра? Кажучы, арыстакратычны Тыгр увагуле любіць ювелірныя вырабы. А таму добрым падарункам могуць стаць упрыгажэнні з камянёў-самацветаў жоўтага колеру і сіняга, бо ў белых тыграў такія вочы.

ЗАХАПЛЕННІ

Цікавыя адмеціны часу

Калекцыянер з Баранавіч Ніна Волкава мае ў зборах тысячы паштовак і больш за дзве сотні аўтографу вядомых людзей з розных краін

Іван Ждановіч

“А любімыя паштоўкі мае, най-галоўныя ў калекцыі — навагоднія: іх больш за 8 тысяч, — вочы Ніны Міхайлаўны загарваюцца. — Дарэчы, з 1953 года іх пачалі выпускаць і ў Савецкім Саюзе, і практычна ўсё, што друкавалі ў СССР да навагодніх святаў, у мяне ёсць. На асобым рахунку рапытэты. Скажам, паштоўка, якой нядаўна споўнілася 100 гадоў. Яна выпушчана ў 1909-м, выслана з Санкт-Пецярбурга. Прычым на ёй стаіць штамп, своеасабліва адмеціна часу: 26 снежня 1909 года. І ўявіце сабе: яна прыйшла ў Варшаву менш чым за двое сутак, бо на польскім штэмпелі бачна дата “28 снежня” з прыпіскай “раніца”. Можна парадавацца за апэратыўнасць тагачаснай пошты!”

Дзякуючы хобі ў яе з’явілася шмат сяброў па перапісцы і абмене ў краінах былога Саюза, а таксама Аўстраліі, Германіі, Польшчы, ЗША, Ізраілі, Фінляндыі, Чэхіі... Схema ўзаемадапамогі простая: Волкава закупляе календарыкі ў Беларусі і перасылае сябрам — яны робяць тое ж. Калекцыя філакартыстыкі — так, як вядома, называюць збіральнікаў паштовак — і філаатамістыкі (збі-

ральніцы календароў) дзякуючы ім хутка папаўняецца. Скажам, заядлы калекцыянер з Чэхіі Ёзэф, як і яна, пенсіянер. Каб не надта падрываць бюджэт сям’і сваім хобі, ён збірае па дамах, пад’ездах макулатуру, здае яе і заробленыя грошы траціць на калекцыйныя патрэбы. “Аднойчы ён прыслаў мне скарб: старую паштоўку, знойдзеную ў макулатуры, — згадвае Н. Волкава. — Яна ў ваенным 1942 годзе з Германіі прыйшла ў Чэхію, захавалася на ёй і праштампаваная паштовая марка”.

Як усё пачыналася? Яна працавала машыністкай, апэратарам настольнага выдавецкага комплексу ў рэдакцыі мясцовай газеты “Наш край”. “Падростаў сын, давала яму грошы на кішэнныя расходы, — усміхаецца. — А тады, у сярэдзіне 80-х, быў ва ўсіх кіёсках велізарны выбар прыгожых кішэнных календарыкаў. Яму падабаліся, давалі на здачу, ну і я захапілася... Цяпер іх у мяне тысяч сорок, прычым усе раскладзены ў

альбомах і па тэмах. Зрабілі пад калекцыю вялізныя паліцы...”

Штогод яна заказвае ў мясцовай фотастудыі невялікія тыражы сваіх імянных календарыкаў, у асноўным з рэпрадукцыямі карцін. Гэты “абменна-віншавальны фонд” таксама рассылаецца па свеце. Дарэчы, у яе зборы больш за 3 тысячы рэпрадукцый карцін

хораша вышывала. А дзед рабіў з саломы ўсемагчымыя карабы. Я ж працую ў тэхніцы макрама, дару работы сябрам”.

Між іншым, як лічыць Ніна Волкава, беларусам уласціва настойлівасць, карпатлівасць, а гэта — важныя для калекцыянера якасці. Згадала, што сын яе мінскай сяброўкі Ганны Карчыцкай таксама вядомы філаатаміст, да таго ж выкладае латынь у адным з універсітэтаў... Наогул збор календароў Волкавай вельмі патрыятычны, у ім “ёсць усё, што тычыцца нашай краіны: ад рэкламы тавараў да нацыянальных святаў”. Тут і выявы крыжа Ефрасініі Полацкай, ікон, храмаў. Цэлая серыя старабеларускіх магнатаў. Трапляюць у калекцыю і календары, выпушчаныя беларусамі замежжа — напрыклад, з Іркуцка іх даслаў вядомы падзвіжнік Алег Рудакоў.

Перад Новым годам у калекцыі аўтографу Ніны Волкавай з’явіўся юбілейны, двухсоты экспанат: яго даслаў вядомы спявак Алег Газманаў. Неяк яна павіншавала з днём нараджэння скульп-

Калекцыянер Н. Волкава

птару Зураба Цэрытэлі, і ў хуткім часе атрымала з Масквы вялізную бандэроль, а ў ёй — шыкоўны каталог усіх яго работ з аўтографам. “Акцёр Алег Табакоў прыслаў кнігу мемуараў, ёсць аўтографы ад Міхаіла Свеціна, Рамана Карцава... А актёр Ягор Бероеў, як аказалася, нарадзіўся дзень у дзень з маім сынам: у кастрычніку 2007-га ім было па 30 гадоў. Я даслала яму віншаванне — а ён мне аўтограф, са словамі ўдзячнасці”. Дарагія для яе аўтографы паэта Эдуарда Асадава, спевачка Валерыя Абадзінскага, якія ў свой час выступалі ў Гродне. Цяпер калекцыянерка намерылася сабраць “почыркі” як мага большай колькасці ад стваральнікаў расійскага фільма “Ліквідацыя” і ўжо мае рукапісныя прывітанні ад актёраў Святланы Кручковай, Міхаіла Парэчанкава, Уладзіміра Машкова... Карацей, захапляльнае “паляванне на знакамітасцяў” прадаўжаецца.

на паштоўках. Любоў да прыгожасці, мастацтва, лічыць Ніна Міхайлаўна, перадалася ёй ад продкаў. “Мама хораша вышывала, — узгадвае яна. — І падарыла дарагі для мяне абрус, які я вельмі шаную. Яна сама і палатно выткала на кроснах, і вышыла яго чырвонымі макамі. Сястра мая

КРЫЖАВАНКА

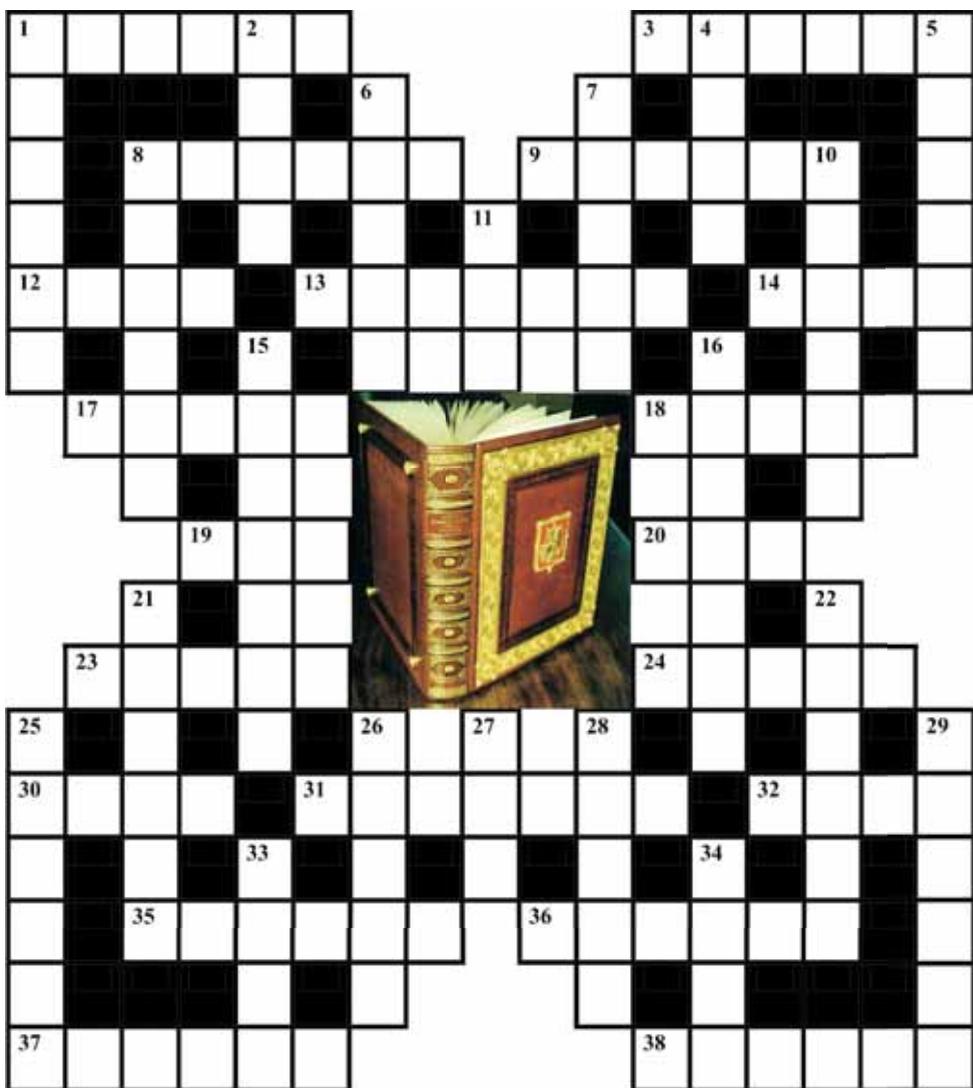
Брэстчына літаратурная

Па гарызанталі: 1. Алесь .... Паэт-песеннік, лібрэтыст, аўтар верша “Песня пра герояў Брэсцкай крэпасці”. 3. “Сымон-...” Паэма Якуба Коласа, якую аўтар пачаў пісаць у г. Лунінцы. 8. Гарадскі пасёлак у Івацэвіцкім раёне, дзе жыў і напісаў першыя вершы Піліп Пестрак, ураджэнец гэтага ж раёна. 9. “Берасцейская ...” Верш паэта Міхася Рудкоўскага, які нарадзіўся на Ганцаўшчыне. 12. “... над Пінай”. Свята мастацтва на Піншчыне. 13. Яўгенія .... Выдатная паэтэса, аўтар зборніка “Ясельда” і інш., якая нарадзілася на Піншчыне. 14. Вёска на Ляхавіччыне, радзіма педагога, публіцыста, перакладчыка Янкі Сваяка (сапр. Марыян Фальскі). 17. Легендарны князь, якому паданне прыпісвае пабудову Камянецкай вежы. 18. Ян .... Паэт, фалькларыст, сябра Адама Міцкевіча. Часта наведваў Баранавіччыну, дзе правёў сваё маленства. 19. “Тэатр і ...” Успаміны драматурга, тэатразнаўца, актёра Уладзіміра Стэльмаха, ураджэнца Камянецчыны. 20. Міфічная істота з дзіцячага фальклору. 23. “Беларускія ...” Зборнік выдатнага этнографа, фалькларыста Аляксандра Сержпутоўскага, чыё жыццё і творчасць звязаны з Ганцаўшчынай. 24. Значнае дасягненне ў галіне літаратуры, мастацтва і інш. (перан.). 30. “... ад розуму”. Камедыя рускага паэта, дыпламата Аляксандра Грыбаедава, які доўгі час праходзіў вайсковую службу на Берасцейшчыне. 31. Твор пісьменніка-палеміста, царкоўнага дзеяча XVII ст. Афанасія Філіповіча, ураджэнца Брэста. 32. “Начныя ...” Аповесць польскага пісьменніка Сяргея Пясецкага, ураджэнца г. Ляхавічы. 35. Прылада муляра, тынкоўшчыка. 36. Вёска на Навагрудчыне, дзе жыў паэт, публіцыст, ураджэнец Баранавіччыны Яўхім Храптовіч. 37. Эліза .... Вядомая польская пісьменніца, чый лёс і жыццёвы шлях былі цесна звязаны з Берасцейшчынай. 38. ... Верашчака. Шляхцічка, родам з вёскі Туганавічы (Баранавіччына), якую Адам Міцкевіч кахаў усё жыццё, і якой прысвяціў шмат сваіх твораў.

Па вертыкалі: 1. Горад на Брэстчыне, малая радзіма многіх паэтаў і пісьменнікаў, у

тым ліку і паэтэсы Ніны Мацяш. 2. “... рабіне”. Зборнік паэзіі Уладзіміра Марука, ураджэнца Ганцаўшчыны. 4. Палемічны твор пісьменніка XVI-XVII стст. Іпація Пацея, які нарадзіўся на Камянецчыне. 5. Вераніка Трапчынская-.... Поўнае прозвішча польскай пісьменніцы, аўтаркі аповесці “Салдаты Касцюшкі”, якая настаўнічала на Івацэвіччыне. 6. “... ў прадоннях азёр”. Эсэ Уладзіміра Караткевіча, прысвечанае Століншчыне. 7. “... і мёртвыя”. Раман Канстанціна Сіманова, асобныя старонкі якога прысвечаны гераічным абаронцам Брэсцкай крэпасці. 8. “... у яўрэйскім горадзе”. Твор рускага пісьменніка XIX ст. Фёдора Рашэтнікава, у якім ён апісвае жыццё і побыт яўрэйскага насельніцтва на Берасцейшчыне. 10. Участак зямлі каля дома. 11. ... Бурш. Імя беларускамоўнага паэта Польшчы, ураджэнца Баранавіч. 15. Зборнік вершаў Раісы Баравіковай, ураджэнкі Бярозаўскага раёна. 16. Літаб’яднанне ў Брэсце пры рэдакцыі газеты “Заря”. 21. ... Сянкевіч. Польскі пісьменнік, лаўрэат Нобелеўскай прэміі (1906), які ў 1882 годзе наведваў Белаавежскую пушчу. 22. Вёска на Камянецчыне, радзіма Усевалада Ігнатоўскага, гісторыка, педагога, першага прэзідэнта Беларускай Акадэміі навук, беспадстаўна рэпрэсаванага. 25. “... ці Прыезд пана”. Першая беларуская опера, лібрэта да якой напісаў драматург і кампазітар XVIII ст. Мацей Радзівіл, які жыў у маёнтку Паланэчка на Баранавіччыне. 26. Рыгор .... Патрыярх беларускай музыкі, ураджэнец Пружаншчыны. 27. Да ... павінна быць сена і ў дурня (прык.). 28. “Грозная ...” Паэма Аркадзя Куляшова, прысвечаная Белаавежскай пушчы. 29. “Брэсцкая ...” Помнік беларускага кнігадрукавання, выдадзены ў Бярэсці ў 1563 г. 33. Аляксандр .... Рускі паэт, аўтар паэмы “Дванаццаць”, які доўгі час прабыў на Піншчыне. 34. Напалеон .... Ураджэнец Іванаўшчыны (вёска Варацэвічы). Мастак, пісьменнік, кампазітар, сябра Адама Міцкевіча на эміграцыі.

Лявон Целеш, г. Дзяржынск

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 1. Вацлава. 3. Муляра. 4. Бурш. 5. Атрак. 6. Званчы. 7. Жывыя. 8. Крпаш. 10. Атрак. 11. Яш. 15. “Касцюшкі”. 16. “Касцюшкі”. 17. “Касцюшкі”. 18. “Касцюшкі”. 19. “Касцюшкі”. 20. “Касцюшкі”. 21. “Касцюшкі”. 22. “Касцюшкі”. 23. “Касцюшкі”. 24. “Касцюшкі”. 25. “Касцюшкі”. 26. “Касцюшкі”. 27. “Касцюшкі”. 28. “Касцюшкі”. 29. “Касцюшкі”. 30. “Касцюшкі”. 31. “Касцюшкі”. 32. “Касцюшкі”. 33. “Касцюшкі”. 34. “Касцюшкі”. 35. “Касцюшкі”. 36. “Касцюшкі”. 37. “Касцюшкі”. 38. “Касцюшкі”.

Па вертыкалі: 1. Горад. 2. Польшча. 3. Пружаншчына. 4. Польшча. 5. Польшча. 6. Польшча. 7. Польшча. 8. Польшча. 9. Польшча. 10. Польшча. 11. Польшча. 12. Польшча. 13. Польшча. 14. Польшча. 15. Польшча. 16. Польшча. 17. Польшча. 18. Польшча. 19. Польшча. 20. Польшча. 21. Польшча. 22. Польшча. 23. Польшча. 24. Польшча. 25. Польшча. 26. Польшча. 27. Польшча. 28. Польшча. 29. Польшча. 30. Польшча. 31. Польшча. 32. Польшча. 33. Польшча. 34. Польшча. 35. Польшча. 36. Польшча. 37. Польшча. 38. Польшча.